

Kirjoittaja: **Marko Malvela**

Aika: **26.3.2009**

Paikka: **Jyväskylä**

ISÄ JA ÄITI, VALMENTAJA

Välillä on hyvä hypähtää askel taaksepäin, ja arvioida omaa roolia urheiluseurassa. Roolin arvioiminen antaa työkaluja määrittellä toiminnan laatua ja suunnitella tulevaa. Tässä joitakin hajanaisia ajatuksia.

Valmentaja

Valmentajalla on parhaimmillaan eturivin paikka seurata nuoren kehittymistä kohti murrosikää tai myöhemmässä vaiheessa aikuisuutta. Urheilutermein voisi sanoa valmentajan pystyvän olemaan mukana elokuvassa, jossa nuoresta uimakoululaisesta kasvaa pikku hiljaa kilpa-uimari.

Valmentajalle tämä paikka on siinä mielessä erikoinen, että tuntuu ettei ala-asteen jälkeen nuorella ole samanlaista aikuista lähellä joka vastaavassa asemassa olisi. Ala-asteella opettajan toimiminen on vielä lapselle käden taitoja ja tietoja opettavaa, kädestä pitäen. Tällöin opettaja tuntee sekä perheet että lapsen todella hyvin. Reissuvihko muodostuu tärkeäksi viestikanavaksi koulun ja kodin välillä.

Ylä-asteella tilanne usein muuttuu. Kurssimuotoisuus etäännyttää nuorta opettajasta. Voikin olla, että ala-asteen 10 tuntia viikossa kohtaavat ihmiset näkevät toisiaan esimerkiksi vain kerran lyhyesti luokanvalvojan tai -vastaavan tunnilla.

Tällöin on valmentaja usein se henkilö perheen ulkopuolella, joka kohtaa nuoren useita kertoja viikossa yhden ja saman asian ympärille kerääntyneenä. Erikoiseksi suhteen tekee se, että se tuppaa muuttumaan vieläkin tiiviimmäksi ajan myötä. Kymmenestä tunnista paisuu lukiossa lähes kaksikymmentuntinen, ja aikuisiällä jopa seuraavaa kymmentuntista hipova.

Kerran valmentajalle on annettu näin suuri mahdollisuus olla osa nuoren elämää, niin mikä sitten on hänen keskeisin tehtävänsä?

Nähdäkseni se on peilinä toimiminen. Ja tarkoitan tällä sellaista hassuttelutalon kieroä peiliä, jossa jalat näyttävät tyngiltä, ja pää lähes kaasuplaneetalta.

Valmentajan tehtävänä on sparrata nuorta vuorovaikutuksen kautta kehittymään ja kehittämään itseään. Hän on ulkopuolinen vanhempi ihminen jolla on jo jonkin verran kokemusta etenkin uinnista.

Toisaalta korostaisin sanaa jonkin verran. Tästä kehitin ajatuksen kierosta peilistä. Valmentaja ei ole kasvatuksen tai psykologian sananmukainen ammattilainen. Meillä on puutteemme, joten meidän käsityksemme ei voi olla se ainoa todellisuuden kuva.

Oleellista on kuitenkin se että tarjoamme nuorelle riittävän näyttöpinnan tarkastella ja kehittää omaa toimintaansa. Kilpauintiin liittyvät harjoittelu ja kilpaileminen ovat vain peilin laatikoista löytyviä kehittymisen välineitä.

Toivelistallani hyvälle valmentajalle hamuaisin seuraavia asioita:

1. ole läheinen aikuinen urheilijoille
2. tunnusta vajaavaisuutesi kasvun kysymysten edessä – et voi niitä kattavasti opettaa tai ratkaista
3. kohtaa nuori hänen tasollaan, ymmärrä
4. Kunnioita perheiden itsemääräämisoikeutta. Jos neuvoa ei kysytä, niin älä sitä välttämättä tyrkytä.

Vanhempi

Isä tai äiti ”seuraavat” nuoren kehittymistä todelliselta aitiopaikalta. He saavat olla mukana interaktiivisessa elokuvassa, jossa nuoren kasvutempoilut, onnistumiset ja epäonnistumiset koetaan luita myöten.

Usein urheiluharrastus ajoittuu nuorella sellaiseen ikävaiheeseen, jossa nuori alkaa kasvaa pikku hiljaa mullistusten kautta aikuiseksi. Tämä jakso kestää usein kymmenisen vuotta.

Valmentajan näkökulmasta vanhempien rooli nuoren tukemisessa on helppo todeta: ole lapsellesi isä ja äiti, huoltaja ja kannustaja. Vanhemman tehtävä on urheilun suhteen olla se ulkopuolinen aikuinen, mitä ehkäpä valmentaja on nuoren suuntaan urheilutilanteessa. Tai siis urheilutilanteessa suhteessa ulkopuoliseen maailmaan. Valmentaja ei ota sisällöllisesti kantaa suurimpaan osaan lapsen arjessa tapahtuvissa asioissa. Näin vanhempien tulisi antaa lastensa urheilla rauhassa ja hakea kentiltä omaa juttuaan.

Isänä haluan olla jotakin enemmän.

Kun poika ryntää vaihdosta kentälle, tunnelma vaihtopenkin takana sähköistyy. Haluan huuata ohjeita. Jos poika ei ole saanut tarpeeksi peliaikaa, joudun pidättelemään etten kuittaisi asiasta valmentajalle. Kun tytär käy uimakoulussa, vetää vaisto minua seuraamaan mitä altaalla tapahtuu. Opetetaanko siellä varmasti oikein ja riittävästi?

Onneksi olen tunnistanut tämän piirteen itsessäni, ja hillinnytkin vaistoni kiitettävän hyvin.

Nuori hakee kasvun mullistuksissa paikkoja kapinoida, ja olla oma itsensä. Tuo murros kuuluu kasvamiseen. On neuvottu, että nuorelle kannattaa antaa oma tilansa olla kasvava kiihkeä nuori. Hänelle tulisi suoda ikään kuin oma ”laatikko” tai raja-aidat joiden sisäpuolella hän saa itse määrittää toiminnan säännöt.

Urheilutoiminnan tulisi kuulua tuon laatikon sisäpuolelle. Jos minä isänä menen ohjaamaan omin tavoitteineni lapsen urheilua, on suuri vaara lapsen kyllästymiselle jossakin vaiheessa murroksen myrskyissä.

Lisäksi liian lähellä toimimiseni häiritsee valmentajan ja lapseni välille syntyvän erityisen ja oman vuorovaikutussuhteen syntymistä. Toimintani arkipäiväistä ja riisuu kunnioitusta ohjaajalta. Samalla se tekee oman kasvatuksen taakkani vaikeammaksi.

Joudun muistuttamaan itseäni silloin tällöin lapsieni opettajien ja valmentajien olevan kutsuttuina raja-aitojen sisäpuolella. He tekevät jotakin hienoa yhdessä. Minäkin saan usein kutsun tulla mukaan seuraamaan hyvää toiminnan pörinää. Mutta tuolloin kutsu tulee aina lapsen tai ohjaajan ehdoin. Esimerkiksi luokan uimakouluissa olen vakituinen avustaja. Roolini on saattaa pojat pukutiloista altaalle. Olen osa toimintaa, mutta en apuohjaaja tai opettaja. Ja avustajana on hienoa olla.

Olin kerran poikani kanssa syömässä sämpylät keskustassa. Hän huomasi opettajansa menevän karkkikauppaan vastakkaiselle puolelle. Tuo havainto oli hänelle todella suuri juttu: ”Eikö opettaja asukkaan koululla? Syökö opettajakin karkkia? Toivottavasti hän ei näe minua!”

Olin tuolla hetkellä pienen aikaa taas vähän onnellisempi isä. Poikani kunnioitus ulkopuolista aikuista kohtaan oli niin suuri, että tiesin tekeväni lasteni kasvatusta tiimissä.

Toiveita vanhemmille:

1. Luo lapselle puitteet harrastaa: huolla, kannusta, kuljeta
2. Anna lapsen olla raja-aitojensa sisällä omassa vuorovaikutuksessa valmentajan ja muun ryhmän kanssa
3. Lapsen oikeus on olla kuulematta kommentteja kotimatalla valmennuksen tasosta, valmentajan tai muiden käyttäytymisestä. Ne ovat aikuisien keskusteluja
4. Kunnioita sitä, mitä valmentaja edustaa lapselle.